

OBSAH

Předmluva	5
Část I.	
Moderní problémy střední hry	7
I. Všeobecné otázky strategie a taktiky	7
Stručný úvod	7
1. Základy šachové strategie	7
Boj jako základní zákon vývoje šachové partie	7
Dvojí pojetí strategie	8
Zvláštnosti šachové strategie	9
a) Útočné síly a jejich objekt	9
b) Útočné síly a jejich rezervy	9
c) Velké a malé předpoklady pro vítězství	10
Plán v šachové partii	11
Hodnocení pozice	12
Prvky poziční hry	14
Typické strategické obraty	14
2. Základy šachové taktiky	16
Dva aspekty šachové taktiky	16
Kombinace	18
K systematické kombinační hře	18
Nejdůležitější kombinační ideje	19
Průvodní okolnosti při kombinování	22
a) Skryté kombinační možnosti a chyby v propočtu	22
b) Mezitah	23
c) Tichý tah	23
d) Nepřímá obrana	24
e) Skryté prostředky obrany	24
Kombinační propočty a zhodnocení pozice	25
3. Souvislost strategie a taktiky	26
Vůdčí role strategie	26
Soulad cíle s prostředky	28
Samostatná role taktiky	29
4. Druhy šachových stylů	30
Dva typy myšlení šachistů	32
Míra strategického mistrovství	34
II. Moderní problémy poziční hry	35
1. Dynamika šachového boje	35
Krátký historický přehled	35
Podstatné rysy moderní dynamiky	37
a) Maximální přizpůsobení plánu průběhu hry	38
b) Proměna materiálu v sílu	38
c) Poziční kombinace	39
d) Nový výklad hlavních činitelů, materiálu, prostoru a času	41
e) Nemožnost zrušit dynamická rozhodnutí	41

K systematizaci dynamických metod	43
Rozdíl mezi dynamickými a obvyklými taktickými obraty	44
Dynamický boj ve vyrovnaných pozicích	44
2. Jednota statického a dynamického pojetí pozice	45
Dvoji pojetí statiky a dynamiky	45
Význam šachové techniky	45
Šablonovité vedení partie a skutečné pochopení pozičních zásad	47
3. Iniciativa	48
Role tempa v šachové partii	48
Rozvíjení a narůstání iniciativy	49
a) Poziční nevýhoda tahu	50
b) Pozvolna uzrávající kombinace	50
c) Oběť k dosažení iniciativy	51
Trvání a stálost iniciativy	53
a) Dočasné vzdání iniciativy v zájmu zajištění materiální výhody	53
b) Protiobět materiálu	54
c) Protihra jako neúčinnější postup k získání iniciativy	56
4. Transformace pozičních prvků	58
Různé druhy transformace	58
Přechod ze střední hry do koncovky — realizace převahy	60
Transformace ve vyrovnaných pozicích	63
5. Spolupráce bojových sil jako nejvyšší zákon šachové strategie	65
Dva druhy strategických principů	65
Vývoj zásady harmonie	65
a) Vliv poziční školy	65
b) Laskerův přínos	66
c) Capablankovy nové strategické zásady	66
d) Na prahu nového pojetí principu harmonie	68
e) Moderní hledisko — role sovětské šachové školy	70
Vliv dynamických činitelů	70
Význam objektu útoku pro souhru figur	71
Nemožnost zrušit dynamickou souhru	72
Klasifikace souhry	72
6. Vliv dynamického hlediska na šachové mistrovství	74
Intuitivní dynamika u mistrů minulosti	74
Umění útočit na krále	76
Tvůrčí šíře pravého mistrovství	76
Od intuice k uvědomělému jednání	77
Ultradynamický styl	78
a) Použití drastických taktických prostředků	79
b) Úderná síla útoku	79
c) Souvislost mezi propočtem a věcným hodnocením	80
Umění zostřit hru	80
7. Poměr střední hry k zahájení	81
Partie jako jednotný bojový celek	81
Role harmonické souhry figur a pěšců v zahájení	82
Vliv vývinu na střední hru	84
a) Taktické využití výhod ze zahájení	84
b) Strategické využití výhody ze zahájení	86
Útok při přechodu do střední hry	86
Dosažení trvalé převahy	87
Přechod do komplikovaných koncovek	88
c) Poziční rovnováha při přechodu do střední hry	89

Základy moderního zahájení	91
I. Elementární základy a úkoly zahájení	91
Úvod	91
1. Hlavní činitele hry v zahájení	93
Prostor	93
a) Úloha centrálních polí v zahájení	93
b) Rozdíl mezi křídly	94
c) Středová čára	95
Bojové síly	96
a) Pěšcové slabiny v zahájení	96
b) Pěšcové řetězy a jejich narušování	97
Čas	98
a) Vývin figur v zahájení	98
b) Zbytečné tahy pěšci v zahájení	100
2. Rozvoj zásad zahájení v moderní praxi	101
Boj o iniciativu a výhoda prvního tahu	101
Dvojitá metoda boje o střed	102
a) Podstatné znaky hry bílého	102
b) Aktivní postup černého	104
Aktivní operace v zahájení	104
Hledání nejlepších pokračování	105
Shrnutí	107
II. Moderní problémy boje o střed	108
1. Typické pěšcové struktury v zahájení	108
2. Početní rovnost pěšců v centru	109
Nepohyblivé pěšcové řetězy v centru	109
a) Uzavřený střed s pěšcem vklíněným na e5	110
b) Uzavřený střed s pěšcem vklíněným na d5	112
Blokování pěšci a otevřené sloupce v centru	116
a) Blokování střední pěšci a otevřený sloupec d nebo e	116
b) Blokování střední pěšci a dva otevřené sloupce	120
c) Blokování střední pěšci a dva polootevřené sloupce	121
Pozice v dynamické rovnováze	123
3. Početní převaha v centru	123
Pohyblivý pěšcový střed	124
a) Pohybliví střední pěšci na sloupcích d a e	124
b) Pohyblivý centrální pěšec	128
c) Centrum s pohyblivými středními a střelcovými pěšci (visací pěšci)	129
d) Převaha v centru s pěšci zčásti nepohyblivými	130
Střed vytvořený figurami a pěšci	131
a) Figurový tlak proti středu	132
b) Podminování středu pěšci	133
4. Figurová hra jako kompenzace za pěšcové slabiny v centru	134
Izolovaný středový pěšec	134
Opozdilý středový pěšec	135
Dvojpěšci ve středu	137
Slabá pole v zahájení	138
5. Změny pěšcové formace — náhlé otevření středu	140
Zvláštnosti při změnách pěšcové formace v zahájení	140

Otevření středu	141
6. Nevyjasněné pěšcové formace ve středu	143

III. Dynamika moderního zahájení 145

Úvod	145
1. Taktický boj o iniciativu v moderním zahájení	145
Zvláštnosti taktických systémů zahájení	145
a) Pronikání myšlenkového bohatství střední hry do stadia zahájení	145
b) Samostatnost taktických prostředků	146
c) Spojitost kombinační a poziční hry v zahájení	146
Dvojí stanovisko k taktickým systémům zahájení	147
a) Oběti a poziční ústupky za iniciativu	147
b) Poziční výhody na úkor iniciativy	149
c) Cena iniciativy	150
Dynamický přístup k pozici a základní zásady hry v zahájení	150
a) Zvláštní úkoly zahájení	150
b) Nebezpečí násilného získání iniciativy	151
c) Zjištění taktických souvislostí	152
Charakteristické problémy dynamického boje v zahájení	153
Boj na celé šachovnici v zahájení	153
a) Rozbití křídel	153
b) Dobyetí středu bočným útokem	154
c) Rochády na opačnou stranu v zahájení	156
Manévry v zahájení	160
a) Paradoxy zásad vývinu	160
b) Časné manévry těžkých figur	162
c) Král ve středu	163
d) Výměna důležitých soupeřových figur	164
Nestejný materiál v zahájení	165
a) Dáma proti věži a lehké figurě	165
b) Dáma proti třem lehkým figurám	166
c) Dáma proti dvěma věžím	167
d) Oběť kvality	167
e) Dvě lehké figury za věž a pěšce	168
f) Lehká figura proti pěšcům	169
g) Oběti pěšců	169
Vynucená hra a posouzení pozice	171
2. Poziční metody v zahájení	172
Návrat ke klasickým metodám vývinu	172
Další rozvoj ideje protihry	174
a) Mnohostrannost obranných metod černého	174
b) Oživení starých obranných systémů aktivní hrou	175
c) Odvážné oběti za protihru	176
Nové strategické metody bílého	176
a) Pružné systémy zahájení	176
b) Zahájení s obrácenými barvami	177

Část III.

Problémy šachového zdokonalování 179

I. Posouzení postavení 179

1. Vývoj šachového myšlení	179
Řešení naléhavých problémů pozice	179
Vyloučení nepozornosti	180

Technika propočtu variant	180
Měnitelné plány	181
Účinnost způsobu myšlení, který odpovídá postavení	182
Způsob myšlení odpovídající postavení při pozičním manévrování	183
2. Psychologické problémy šachového umění	183
Charakteristické znaky moderního stylu	183
a) Umění dělat soupeři potíže	183
b) Obrana na kraji propasti	185
c) Uplatnění poslední praktické šance	186
d) Psychologie moderního stylu	186
e) Krátký výlet do dějin šachové psychologie	188
f) Některé charakteristické rysy všestranného stylu	189
Psychologické činitele v zahájení	190
II. Metody tréninku a šachové zdokonalení	191
1. Analýza a komentování partií	191
Šachová literatura — umění analyzovat partii	191
a) Dva výchozí body analýzy	191
b) Syntetická metoda analýzy — Alechinova role	191
c) Typické chyby v komentářích	192
Práce s vlastními partiemi	193
2. Studium zahájení	194
Analýza kritických postavení	194
a) Proměnlivý vztah mezi kritickým postavením a variantou	194
b) Tvůrčí myšlení v zahájení	195
Vybudování repertoáru zahájení	196
a) Jednota teorie a praxe	196
b) Repertoár a kvalifikace šachisty	196
c) Dva způsoby studia variant	197
d) Vypracování nových systémů	197
e) Výběr materiálu	198
Doslov	199
Rejstřík zahájení	200